

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03.09.2008, sp. zn. 11 Tdo 380/2008, ECLI:CZ:NS:2008:11.TDO.380.2008.1

Číslo: 2/2010

Právní věta: Nejde-li o důkaz zjevně nadbytečný, nelze v řízení před soudem odmítnout provést navržený výslech svědka, byť dříve tento svědek využil práva odepřít výpověď podle § 100 odst. 1 tr. ř., jestliže je možné důvodně předpokládat, že svědek změnil svůj postoj. Případnou nevěrohodnost této výpovědi nelze ani za takových okolností dovodit před tím, než je učiněna.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 03.09.2008

Spisová značka: 11 Tdo 380/2008

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dokazování, Výslech svědka

Předpisy: § 100 odst. 1 tr. ř.
§ 101 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného A. Š. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 7 To 123/2007, a jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 9. 2007, sp. zn. 2 T 13/2006, a současně Krajskému soudu v Plzni přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 9. 2007, sp. zn. 2 T 13/2006, byl obviněný A. Š. uznán vinným trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., za který byl podle § 219 odst. 1 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v délce trvání deseti roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 72 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. bylo dále obviněnému uloženo ochranné psychiatrické protialkoholní léčení ve formě ambulantní.

Podle skutkových zjištění Krajského soudu v Plzni se obviněný shora uvedené trestné činnosti dopustil tím, že v přesně nezjištěné době, v nočních hodinách ze 4. 7. 2006 na 5. 7. 2006 v rekreační chatě v P., katastrální území D., poté, co na toto místo se svojí manželkou I. Š., přivezl poškozeného M. Z., a poté, co společně všichni tři provozovali různé sexuální praktiky, pod vlivem alkoholu po

krátké slovní rozepři nečekaně napadl poškozeného úderem pěstí do obličeje, v důsledku čehož poškozený upadl na zem, a když se ze země zvedl, obžalovaný s úmyslem poškozeného usmrtit při vědomí své fyzické převahy, intenzity a způsobu útoku omotal poškozenému dvakrát gumový úvazek kolem krku tak, že jeden pramen úvazku procházel přes otevřená ústa poškozeného a druhý kolem jeho krku, a velkou silou jej zezadu škrtil, tohoto jednání zanechal až poté, co u poškozeného v důsledku škrčení došlo k poruše vědomí a nebyl schopen další obrany, čímž byl poškozený přímo ohrožen na životě, a tímto jednáním mu způsobil otřes mozku, zlomeninu spodiny pravé očnice, brýlový krevní výron vpravo, strangulační rýhu na krku uzavřenou vodorovného průběhu, pruhovité sedřené typu strangulační rýhy na tvářích od ústích koutků oboustranně, četné tečkovité krevní výronky v kůži čela a spánků, splývající krevní výrony v očních spojivkách a četné oděrky na trupu, horních a dolních končetinách, když tato poranění si vyžádala ošetření ve Fakultní nemocnici v P. od 5. do 9. 7. 2006 a delší léčení; po tomto jednání zanechal poškozeného v jeho stavu v rekreační chatě bez jakékoliv pomoci.

Proti citovanému rozsudku nalézacího soudu podal obviněný odvolání, na jehož podkladě rozhodl Vrchní soud v Praze, jako soud odvolací, rozsudkem ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 7 To 123/2007 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. z podnětu podaného odvolání částečně zrušil napadený rozsudek, a to ve výroku o trestu a ve výroku o ochranném opatření, a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného A. Š. při nezměněném výroku o vině odsoudil podle § 219 odst. 1 tr. zák. za použití § 40 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v délce trvání osmi let, pro jehož výkon obviněného podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařadil do věznice s ostrahou.

Proti citovanému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím své obhájkyne JUDr. J. F. dovolání. Ohledně dovolacího důvodu konstatoval, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

Naplnění tohoto dovolacího důvodu spatřuje obviněný v tom, že nebylo prokázáno, že by jednal v úmyslu usmrtit poškozeného. Zopakoval argumentaci soudů z předchozího řízení k otázce srozumění se smrtelným následkem. Dodal, že zcela absentují okolnosti, ze kterých by bylo možno dovozovat nepřímý úmysl. Za situace, kdy chybí jeho doznání, je nutné posoudit okolnosti objektivní povahy. V posuzované věci však nebyl zjištěn motiv jeho jednání, nebyly zjištěny ani žádné slovní projevy k útoku ze strany obviněného. Způsob škrčení svědčí pro úmysl poškozeného umlčet, aby nemohl pokračovat v hodnocení sexuálních praktik, které předcházely útoku.

Obviněný tedy uzavřel, že dosud nebyl prokázán jeho úmysl usmrtit poškozeného, avšak nebyla prokázána ani lhostejnost k případné smrti poškozeného. Navíc nebyla zohledněna skutečnost, že sám zanechal útoku a poté s poškozeným hovořil, poškozený neutrpěl výrazné zdravotní následky a sám nevnímal situaci tak, že jej chtěl obviněný usmrtit. Navíc, pokud by obviněný chtěl poškozeného usmrtit, nic mu nebránilo v útoku pokračovat. V daném případě neexistovalo srozumění obviněného se škodlivým následkem.

Vzhledem k uvedenému navrhl obviněný závěrem svého dovolání, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu a sám uznal obviněného vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. a uložil mu přiměřený trest nespojený s odnětím svobody.

Obviněný prostřednictvím své obhájkyne dne 27. 8. 2008 své dovolání doplnil. Uvedl, že toto doplnění je možné i po uplynutí lhůty stanovené v ustanovení § 265f odst. 2 tr. ř., neboť nejde o změnu rozsahu ani důvodů dovolání. Odkazuje na své dovolání, ve kterém namítal, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku (§ 265b odst. 1 písm. g/ tr. ř.). Ze zjištěných skutkových okolností nelze podle jeho názoru dovozovat zavinění ve vztahu k trestnému činu vraždy. K objasnění otázky subjektivní stránky činu by bylo žádoucí provést výslech svědkyně - manželky odsouzeného, paní I. Š., jež byla bezprostředně přítomna trestnému jednání obviněného.

Nutnost jejího výsledku nabývá na významu i v souvislosti s tím, že obviněný si na značnou část událostí nemůže vzpomenout s ohledem na stav, ve kterém se nacházel. V případě posouzení subjektivní stránky trestného činu jde o vyjasnění otázky právní, nikoli skutkové. Z tohoto důvodu by měl být výslech svědkyně proveden v rámci dovolacího řízení. Závěrem navrhuje, aby Nejvyšší soud, pokud dospěje k závěru, že doplnění argumentace dovolacího důvodu není možné, ve veřejném zasedání provedl výslech svědkyně – manželky odsouzeného.

K dovolání obviněného se vyjádřila nejvyšší státní zástupkyně prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství. Ta po shrnutí předchozího řízení a obsahu obviněným podaného dovolání uvedla, že ze základních obecných hledisek je možno dovolání obviněného považovat za přípustné. V daném případě je však podle mínění státní zástupkyně možno souhlasit se závěry soudů z předchozího řízení. Vzhledem ke způsobu napadení, zejména škrcení poškozeného, nemohl obviněný odhadnout následek svého jednání, v důsledku čehož si musel být vědom, že může způsobit i smrt.

Vzhledem k těmto skutečnostem navrhla státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství závěrem svého vyjádření, aby Nejvyšší soud odmítl obviněným podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné a toto rozhodnutí učinil v souladu s § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř.], že bylo podáno v zákonné lhůtě, jakož i na místě, kde je lze učinit (§ 265e odst. 1 tr. ř.), a že bylo podáno oprávněnou osobou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.].

To se však týká, pokud jde o zákonnou lhůtu, pouze vlastního dovolání. Jeho doplnění podle názoru Nejvyššího soudu rozšiřuje důvody dovolání způsobem, který je podle ustanovení § 265f odst. 2 po uplynutí lhůty k podání dovolání vyloučen. Nejvyšší soud proto k důvodům uvedeným v doplnění dovolání z 27. 8. 2008 při rozhodování o důvodnosti dovolání nepřihlížel.

Vzhledem k tomu, že lze dovolání podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda lze dovolatelem uplatněné dovolací důvody považovat za důvody uvedené v citovaném ustanovení zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem. V úvahu přitom přicházelo posouzení pouze ve vztahu k ustanovení odstavce prvního § 265b tr. ř.

Obviněný ve svém dovolání označuje jako dovolací důvod skutečnosti uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. K tomuto je třeba v obecné rovině uvést následující:

Podle citovaného ustanovení lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

Předně je možno konstatovat, že obviněným uvedenou námitku, týkající se existence zavinění ve formě úmyslu, lze považovat za námitku hmotněprávního charakteru, byť v jejím rámci obviněný částečně brojí i proti rozsahu dokazování, resp. nedostatečnosti skutkových zjištění učiněných soudy v předchozím řízení.

Krajský soud i v otázce zjištění okolností významných z hlediska subjektivní stránky činu obviněného provedl rozsáhlé dokazování. V rámci trestního řízení byla zpracována řada posudků soudních znalců. Znalecky byla zkoumána mimo jiné zranění poškozeného, včetně stanovení fáze dušení, zkoumána byla osobnost poškozeného z hlediska psychologického, zejména z hlediska jeho věrohodnosti, avšak dále byla znalecky zkoumána i osobnost obviněného, a to z hlediska psychiatrického, sexuologického a psychologického, přičemž u obviněného bylo provedeno rovněž falopletysmografické vyšetření. Krajský soud se pak podrobně zabýval hodnocením zjištěných

skutkových okolností právě ve vztahu k zavinění obviněného. Uzavřel, že „obviněný při svém intelektu, vzhledem k charakteru útoku, vzhledem k jeho nepředvídatelnosti a intenzitě, vzhledem k použitému škrtidlu, vzhledem k fyzické převaze, při níž snadno překonal jakýkoliv odpor poškozeného, a vzhledem k délce útoku musel vědět, že svým jednáním může poškozenému způsobit smrt“. Dovedl tedy především existenci vědomostní složky zavinění. S tímto právním závěrem se Nejvyšší soud ztotožňuje, neboť má oporu ve skutkových závěrech, a odkazuje na podrobné odůvodnění rozsudku krajského soudu.

Nelze však souhlasit se závěrem krajského soudu uvedeným v odůvodnění jeho rozsudku, že obviněný byl s možným následkem smrti poškozeného srozuměn v právním významu tohoto slova /§ 4 písm. b) tr. zák./.

Srozumění pachatele u nepřímého úmyslu vyjadřuje aktivní volní vztah pachatele k způsobení následku významného pro trestní právo, čímž je míněna vůle, jež se projevuje navenek, tj. jednáním pachatele. Na takové srozumění podle soudní praxe i nauky se pak usuzuje z toho, že pachatel nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si pachatel představoval jako možný, a to ať už šlo o jeho vlastní zásah, nebo o zásah někoho jiného. Takový závěr však, aby byl dostatečným podkladem pro posouzení, zda šlo v posuzovaném případě o srozumění ve smyslu ustanovení § 4 písm. b) tr. zák., musí být konkrétně vztažen k okolnostem případu. Nejvyšší soud dále velmi podrobně vysvětlil, jakých vad se oba soudy v těchto směrech dopustily.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání obviněného je v uvedených otázkách opodstatněné, zrušil podle § 265 k odst. 1, 2 tr. ř. napadený rozsudek odvolacího soudu a s ohledem na charakter vytknutých vad zrušil rovněž rozsudek soudu prvního stupně. Podle § 265 odst. 1, 2 tr. ř. Nejvyšší soud zrušil rovněž další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Krajskému soudu v Plzni, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Krajský soud se bude věcí znovu zabývat a napraví shora vytčené nedostatky. Objasní z dosud neřešených aspektů podklad pro posouzení subjektivní stránky jednání obviněného.. V této souvislosti pokládá Nejvyšší soud za potřebné poukázat i na nutnost zabývat se případem z toho hlediska, zda nebyly splněny ve vztahu ke skutkové podstatě trestného činu vraždy podle § 219 tr. zák. podmínky pro posouzení věci jako dobrovolného upuštění od pokusu podle ustanovení § 8 odst. 3 písm. a) tr. zák. I kdyby obviněný byl na počátku útoku srozuměn ve shora uvedeném smyslu se vznikem následku smrti poškozeného, mohl dobrovolně upustit od dalšího jednání – škrčení – potřebného k dokonání trestného činu vraždy a odstranit nebezpečí, které pro život poškozeného vzniklo. I při zjišťování skutkových okolností významných pro takový závěr je nutno vycházet ze zásady in dubio pro reo. Uvedená otázka sice v dovolání nebyla namítána a nemohla být proto důvodem přezkumu správnosti napadeného rozhodnutí, po jeho zrušení však musí Nejvyšší soud v rámci pokynů pro další postup soudu, kterému věc přikázal k dalšímu projednání, poukázat na všechny, tedy i nevytýkané nedostatky skutkových a právních závěrů. Obdobně je na tomto místě třeba připomenout nesprávný postup odvolacího soudu při odmítnutí navrženého důkazu – výpovědi svědkyně manželky obviněného I. Š. Úvahy odvolacího soudu týkající se otázky věrohodnosti nabízené výpovědi až v odvolacím řízení, když v přípravném řízení a v hlavním líčení tato svědkyně využila svého práva odepřít výpověď, jsou sice logické, ale podle názoru Nejvyššího soudu lze takové úvahy uplatnit až při hodnocení podané výpovědi, nikoliv při zvažování vhodnosti provedení výslechu. V tomto směru si je třeba také uvědomit, že jde o svědkyni jak vlastního činu obviněného, tak i celého průběhu večera včetně chování obviněného po útoku na poškozeného. Přitom poškozený si na větší část útoku vůči sobě a na dobu po útoku nepamatuje vzhledem ke ztrátě paměti vyvolané

dušením. Za této situace je snaha po objektivním zjištění všech důležitých okolností činu bez provedení tohoto důkazu neúčinná, resp. zjevně nejsou k tomu využity všechny možnosti. Nejvyšší soud je toho názoru, že ve věci, ve které chybí důkazy o některých závažných skutečnostech, resp. je důkazů nedostatek a nejsou jednoznačné, nelze odmítnout provést výslech svědka posuzovaného činu, který dříve využil práva odepřít výpověď a potom se rozhodl vypovídat, byť až v řízení odvolacím. Opačný postup je v rozporu s ustanovením § 2 odst. 5 tr. ř. Povinností krajského soudu tedy bude vyslechnout uvedenou svědkyni a doplnit tak provedené dokazování.